

Regeringens proposition

2002/03:112

Rätt att lyfta konkursförvaltararvode

Prop.
2002/03:112

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 8 maj 2003

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

En konkursförvaltare är skyldig att betala mervärdesskatt i anslutning till att han yrkar arvode hos rätten. Det dröjer dock innan förvaltaren kan lyfta arvodet. Detta får ske först när rättens beslut om arvode har vunnit laga kraft. För att en förvaltare inte skall behöva ligga ute med mervärdesskatt föreslås i propositionen att förvaltaren skall ha rätt att lyfta den del av arvodet som motsvarar den mervärdesskatt som beräknats för det yrkade arvodet redan när han lämnar in sin arvodesframställning till rätten.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	5
4	Rätten att lyfta den delen av arvodet som avser mervärdesskatt.....	5
5	Ikraftträdande	7
6	Ekonomiska konsekvenser	7
7	Författningskommentar	8
Bilaga 1	Betänkandets lagförslag (SOU 2000:62).....	9
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	10
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	11
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	12
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 maj 2003	13

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2002/03:112

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).

2 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Prop. 2002/03:112

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 11 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

11 §

En förvaltare får inte lyfta sitt arvode förrän han har avgett slutredovisningen för sin förvaltning.

En förvaltare får inte lyfta sitt arvode förrän han har avgett slutredovisningen för sin förvaltning. *När arvodesframställningen lämnats in till rätten får dock förvaltare, utan särskilt beslut av rätten, lyfta den del av det begärda arvodet som motsvarar den mervärdesskatt som beräknats för arvodet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

Regeringen beslutade år 1997 att tillkalla en särskild utredare för att överväga vilken inriktning och vilket närmare innehåll den offentliga konkurstillsynen skall ha (Dir. 1997:74). Utredningen antog namnet Konkurstillsynsutredningen. Med anledning av en skrivelse till regeringen från Sveriges advokatsamfund och Konkursförvaltar-kollegiernas Förening (Ju1997/7032/L4) fick utredningen genom tilläggsdirektiv i uppdrag att även överväga rätten att lyfta konkursförvaltararvode för att betala mervärdesskatt (Dir. 1998:77).

Konkurstillsynsutredningen avlämnade år 2000 sitt betänkande Ny konkurstillsyn (SOU 2000:62). I propositionen tar regeringen upp utredningens förslag om mervärdesskatt och förvaltararvode. Utredningens förslag om förvaltararvode finns i *bilaga 1*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Ju2000/3207/L2).

Utredningens övriga förslag är delvis beroende av pågående organisationsförändringar i skatteförvaltningen och exekutionsväsendet och bereds vidare i Regeringskansliet (jfr lagrådsremiss den 13 mars 2003 Det nya Skatteverket och Dir. 2002:142).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 16 april 2003 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. I förhållande till lagrådsremissens förslag har ett par redaktionella ändringar gjorts.

4 Rätten att lyfta den delen av arvodet som avser mervärdesskatt

Regeringens förslag: En konkursförvaltare får rätt att lyfta den del av arvodet som motsvarar den mervärdesskatt som beräknats för det yrkade arvodet så snart arvodesframställningen lämnats in till tingsrätten.

Utredningens förslag stämmer överens med regeringens (se betänkandet s. 552 f. och 628).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom *Stockholms tingsrätt* tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Stockholms tingsrätt* anser att den nuvarande ordningen bör bestå och framhåller att ett annat mervärdesskattebelopp kan komma att gälla i de fall då rätten sätter ned arvodet.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna om redovisnings-skyldighet för mervärdesskatt tolkas i praxis så att skyldighet att redovisa

mervärdesskatt på konkursförvaltararvode uppstår i den redovisningsperiod under vilken fordringen bokförs. En konkursförvaltare är skyldig att bokföra sin arvodesframställning när denna ges in till rätten. Mervärdesskatten för redovisningsperioden skall betalas in till staten månaden efter eller två månader efter redovisningsperiodens utgång, beroende på förvaltarens omsättning. Vid förskott på arvode blir förvaltaren i stället redovisningsskyldig när han mottar förskottet.

Enligt 14 kap. 11 § konkurslagen får förvaltaren dock inte lyfta något arvode förrän han avgett slutredovisning för sin förvaltning. Bestämmelsen motiveras främst av önskemålet att skynda på avgivandet av slutredovisningen. Den ger också uttryck för den allmänna principen att en syssloman inte har rätt till betalning för uppdraget innan han har slutfört detta och klargör alltså att en konkursförvaltare – till skillnad från vad som gäller för hans kostnader – inte får ta ut medel ur konkursboet för arvodet innan han avgett slutredovisningen för sin förvaltning. I utdelningskonkurser skall förvaltaren avge slutredovisningen när han ger in utdelningsförslaget till rätten (13 kap. 4 §), varvid i regel också arvodesframställningen lämnas in. Rätten skall meddela beslut i arvodesfrågan samtidigt med beslutet om fastställelse av utdelningen (14 kap. 9 §). Rättens beslut om arvode till förvaltare går i verkställighet först när det har vunnit laga kraft, vilket innebär att arvodet inte får lyftas innan beslutet har vunnit laga kraft (se rättsfallet NJA 1992 s. 887). Eftersom arvodet alltså prövas efter det att slutredovisningen har lämnats in i utdelningskonkurser, blir tidpunkten för laga kraft och inte tidpunkten för avgivandet av slutredovisningen i praktiken avgörande för när arvodet får lyftas.

Regeringen konstaterar att denna ordning kan innebära problem för förvaltarverksamheten. Innan arvodet till förvaltaren bestäms skall rätten inhämta yttrande från tillsynsmyndigheten samt normalt även ge gäldenären och vissa borgenärer rätt att yttra sig i frågan. Det kan alltså gå en tid från det att förvaltaren (eller den advokatbyrå han arbetar hos) blir skyldig att betala mervärdesskatt på arvodet till dess att han får lyfta arvodet. Oavsett om förvaltaren sätter av medel motsvarande arvodet på ett särskilt räntebärande konto när han lämnar in arvodesframställningen eller låter medlen stå kvar bland boets övriga tillgångar, får de inte användas av förvaltaren personligen. Förvaltaren måste alltså ligga ute med mervärdesskattebeloppet. I utdelningskonkurser kan arvodet vara högt och handläggningstiderna hos domstolar och tillsynsmyndigheter i konkurs långa. Inte sällan går det ett halvår från det att mervärdesskatten betalas in till dess att arvodet får lyftas. En förvaltare tillgodoräknas visserligen ränta på arvodet från dagen för slutredovisningen, men utläggat kan likväl innebära en betydande likviditetsbelastning, inte minst för små advokatbyråer. I undantagsfall kan en förvaltare t.o.m. behöva lånefinansiera mervärdesskatten till dess att arvodesbeslutet vinner laga kraft. Behandlingen av konkursförvaltare skiljer sig dessutom från de flesta andra företagare som inte på detta sätt behöver ligga ute med mervärdesskatt.

Regeringen delar således utredningens uppfattning att lagstiftningen bör ändras i detta avseende. Utredningen har övervägt olika sätt att komma till rätta med problemet och föreslår att förvaltaren får rätt att lyfta den del av arvodet som motsvarar den mervärdesskatt som

beräknats för det yrkade arvodet så snart arvodesframställningen getts in till rätten. Detta medför att förvaltaren i och för sig kan lyfta den del av arvodet som utgör mervärdesskatt vid en tidigare tidpunkt än då det föreligger skyldighet att betala mervärdesskatten. En ordning där ett belopp motsvarande mervärdesskatten fick lyftas först när betalningsskyldigheten för skatten inträder skulle emellertid i praktiken leda till ett alltför stort och onödigt administrativt merarbete. Regeringen har också övervägt att låta en förvaltare, i likhet med vad som gäller för offentliga försvarare och biträden enligt rättshjälpslagen, få hela arvodesbeloppet när arvodet har fastställts men innan beslutet vunnit laga kraft. Förvaltaren skulle då få lyfta beloppet något tidigare än i dag men ändå tvingas att ligga ute med pengar relativt lång tid eftersom det ofta dröjer innan rätten fastställer arvodet. Med en sådan lösning kommer man alltså inte åt hela problemet. Liksom utredningen anser regeringen att det är bäst att rätten att lyfta arvode för att betala mervärdesskatten knyts till när arvodesframställningen ges in till rätten.

Som Stockholms tingsrätt anmärkt kan arvodet naturligtvis i undantagsfall komma att sättas ned jämfört med vad som ursprungligen yrkats och det slutliga mervärdesskattebeloppet därvid bli lägre. I så fall kan det inträffa att förvaltaren betalat in för mycket till staten i mervärdesskatt och lyft en större del av arvodet än vad som motsvarar mervärdesskatten. Sedan arvodet slutligen har fastställts kan förvaltaren lyfta det fastställda totalbeloppet minskat med det belopp som han redan har fått, och vid den ränteberäkning som sker får hänsyn tas till att han kunnat lyfta visst belopp vid en tidigare tidpunkt.

5 Ikraftträdande

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2004. Några övergångsbestämmelser behövs inte. När ändringen träder i kraft skall den alltså gälla omedelbart i de fall då arvodesframställningen görs efter den 31 december 2003.

6 Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna ändringen leder inte till några ökade kostnader för det allmänna.

Ändringen förväntas leda till att likviditetsbelastningen på advokatbyråer med inriktning på konkursförvaltning minskar något.

Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

14 kap. Konkurskostnader

11 § En förvaltare får inte lyfta sitt arvode förrän han har avgett slutredovisningen för sin förvaltning. *När arvodesframställningen lämnats in till rätten får dock förvaltaren, utan särskilt beslut av rätten, lyfta den del av det begärda arvodet som motsvarar den mervärdesskatt som beräknats för arvodet.*

Av första meningen följer att en konkursförvaltare inte får lyfta sitt arvode förrän han har lämnat in slutredovisningen för sin förvaltning. Bestämmelsen innebär dock inte att arvodet får lyftas när slutredovisningen lämnas in. Av 16 kap. 4 § följer nämligen att arvodesbeslutet måste ha vunnit laga kraft för att förvaltaren skall få lyfta arvodet.

I paragrafen har införts en ny mening. I *andra meningen* anges att en förvaltare får lyfta arvode till den del det motsvarar vad som skall betalas i mervärdesskatt redan när arvodesframställningen lämnats in till rätten och innan yrkandet prövas. Bestämmelsen har sin grund i att skyldighet att redovisa mervärdesskatt uppkommer redan i den redovisningsperiod under vilken en arvodesframställning ges in till rätten och fordringen bokförs. Enligt bestämmelsen får en förvaltare alltså disponera en viss del av konkursboets medel utan att rätten har fattat beslut i arvodesfrågan.

En förutsättning för att en förvaltare skall kunna lyfta en del av arvodet är att det finns tillräckligt med tillgångar i konkursboet. Bestämmelsen kan alltså inte tillämpas i konkurser där det saknas tillgångar och det således inte finns något att lyfta utan ansökan görs om ersättning av staten, i praktiken avskrivningskonkurser.

Det belopp en förvaltare har rätt att lyfta beräknas utifrån det arvodesbelopp som förvaltaren angett i sin kostnadsräkning. Förvaltaren har rätt att lyfta som mest samma belopp som redovisas och betalas in som mervärdesskatt till staten.

Först när arvodet fastställts av rätten står det slutligen klart vilket belopp mervärdesskatten uppgår till. Från det fastställda arvodet får dras av vad förvaltaren redan tagit ut. Räkna beräknas på den delen av arvodet som inte lyfts, i förekommande fall med beaktande av att arvodet blivit lägre än vad som ursprungligen begärts.

Det har övervägts att placera bestämmelsen i 16 kap. 4 § men den lämpligaste placeringen har i enlighet med utredningens förslag bedömts vara 14 kap. 11 §.

Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 11 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

11 §

En förvaltare får inte lyfta sitt arvode förrän han har avgett slutredovisningen för sin förvaltning.

En förvaltare får inte lyfta sitt arvode förrän han avgett slutredovisningen för sin förvaltning. *Vad som sagts nu gäller inte ett arvode som enligt 5 § bestämts särskilt för viss egendom.*

Förvaltaren får, så snart arvodesframställningen getts in till rätten, lyfta den del av arvodet som svarar mot den mervärdeskatt som beräknats för arvodet.

Denna lag träder i kraft den ...

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2002/03:112
Bilaga 2

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Luleå tingsrätt, Justiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet, Statskontoret, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Bokföringsnämnden, Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket, Svenska kommunförbundet, Sveriges Advokatsamfund, Svensk Handel, Tjänstemännens Centralorganisation, Svenska Bankföreningen, Finansbolagens Förening, Föreningen Sveriges kronofogdar, FöretagsRekonstruktionsFöreningen, Konkursförvaltarkollegiernas förening, Stiftelsen Ackordscentralen och Svenska kreditmannaföreningen i Stockholm.

Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 11 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

11 §

En förvaltare får inte lyfta sitt arvode förrän han avgett slutredovisning för sin förvaltning.

När arvodesframställningen lämnats in till rätten får förvaltaren, utan hinder av 16 kap. 4 §, lyfta den del av arvodet som motsvarar den mervärdesskatt som beräknats för arvodet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

Lagrådets yttrande

Prop. 2002/03:112
Bilaga 4

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2003-04-22

Närvarande: f.d. justitierådet Hans Danelius, regeringsrådet Gustaf Sandström, justitierådet Dag Victor.

Enligt en lagrådsremiss den 16 april 2003 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Amina Lundqvist.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 maj 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Winberg, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Sommestad, Karlsson H., Nykvist, Lund, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2002/03:112 Rätt att lyfta konkursförvaltararvode